MODUŁ 5

Od szklarni do hip hopu: Dyskryminacja etniczna i rasowa na rynku pracy

Moduł ten skupia się na tym, jak dyskryminacja etniczna i rasowa wpływa na dostęp do rynku pracy, jak dyskryminacja na rynku pracy wiąże się z innymi rodzajami dyskryminacji i ich konsekwencjami, takimi jak segregacja mieszkaniowa i segregacja w miastach, oraz w jaki sposób ludzie sprzeciwiają się dyskryminacji. Przybliżając doświadczenia pracowników migrujących w europejskim przemyśle rolno-spożywczym, moduł zwraca uwagę uczniów na to, jak stereotypy, uprzedzenia i systematyczna dyskryminacja wpływają na indywidualne biografie i nierówności.

Cele dydaktyczne i oczekiwane wyniki

OGÓLNY CEL NAUCZANIA

Zrozumienie różnych sposobów dyskryminacji migrantów i ich dzieci w społeczeństwie, a szczególnie w dostępie do rynku pracy

SZCZEGÓŁOWE CELE DYDAKTYCZNE

Zrozumienie, na czym polega dyskryminacja na tle etnicznym i rasowym oraz identyfikacja wzajemnie powiązanych źródeł dyskryminacji
Zrozumienie, w jaki sposób dyskryminacja etniczna i rasowa wpływają na indywidualne biografie
Zrozumienie różnicy pomiędzy dyskryminacją indywidualną a instytucjonalną
Refleksja, jak można przeciwstawić się dyskryminacji

Struktura i plan czasowy zajęć

Przygotowanie przed zajęciami nie jest wymagane
Ćwiczenia w klasie

- **Ćwiczenie 1:** Historie ze szklarni w Europie (ok. 15 min)
- **Ćwiczenie 2:** Co to jest dyskryminacja etniczna i rasowa? (ok. 15 min)
- **Ćwiczenie 3:** Zrozumienie dyskryminacji strukturalnej poprzez hip hop (ok. 15 min)

Zadanie domowe

- **Opcja 1:** Kto jest dla Ciebie wzorem do naśladowania? (ok. 60 min)
- **Opcja 2:** Lista odtwarzania na temat dyskryminacji (ok. 60-120 min)

↘ Informacje dla nauczycieli

Informacje ogólne dla nauczycieli 2
Ćwiczenia: Zadania, objaśnienia i odpowiedzi 4
Materiały i arkusze ćwiczeniowe dla uczniów 11
Inne zasoby 21

↘ Informacje ogólne dla nauczycieli

Celem tego dokumentu jest przedstawienie, w oparciu o odpowiednie badania, podstawowych informacji na temat dyskryminacji na tle etnicznym i rasowym. Przedstawione informacje mają w szczególności na celu:

1. Zdefiniowanie dyskryminacji etnicznej i rasowej oraz jej źródeł
2. Omówienie badań dotyczących wpływu dyskryminacji etnicznej i rasowej na nierówności
3. Analiza czynników wpływających na dyskryminację etniczną i rasową
4. Opis sposobów przeciwstawiania się i ograniczania dyskryminacji etnicznej i rasowej

W badaniach naukowych dyskryminacja etniczna i rasowa odnosi się do **nierównego traktowania osób lub grup ze względu na ich pochodzenie etniczne lub rasę** (Pager & Shepherd 2008). Migranci i potomkowie migrantów są często dyskryminowani w głównym nurcie życia społecznego, ponieważ są **postrzegani jako osoby odmienne od grup dominujących w** społeczeństwie. Współczesne badania wskazują na silne dowody dyskryminacji etnicznej i rasowej w kontekście zatrudnienia, mieszkalnictwa, wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych, edukacji, dziedzictwa kulturowego, opieki medycznej, randek i poszukiwania przyjaciół. Badania nad dyskryminacją koncentrują się na: (i) postrzeganiu dyskryminacji przez same osoby nią dotknięte; (ii) postawach i działaniach grup dominujących, np. pracodawców; (iii) czynnikach wpływających na dyskryminację oraz (iv) sposobach przeciwstawiania się dyskryminacji i jej ograniczania. W tym module szczególny nacisk kładzie się na dyskryminację na **rynku pracy**, która odnosi się do nierównego traktowania osób i grup w zakresie dostępu do pracy i warunków pracy.

Współczesne badania - w przeciwieństwie do wielu badań prowadzonych w przeszłości - pokazują, że zarówno rasa, jak i pochodzenie etniczne są **konstruktami społecznymi**, których definicje zależą od miejsca, czasu i kontekstu. Współczesne pojęcie rasy zostało wymyślone przez europejskich naukowców kolonialnych, zwłaszcza antropologów i filozofów, pod koniec XVII i w XVIII wieku. Wykorzystywali oni położenie geograficzne i cechy fenotypowe, takie jak kolor skóry, do klasyfikowania ludzi w różnych grupach rasowych. Współczesne badania wykazują jednak, że rasa nie ma podłoża genetycznego: żadna cecha, właściwość czy nawet gen nie odróżnia członków jednej "rasy" od członków innej "rasy". Podgatunki ludzkie nie istnieją. Podobnie etniczność nie ma biologicznych korzeni. Bardziej niż kolor skóry, etniczność jest rozumiana głównie w odniesieniu do aspektów życia społecznego i tożsamości kulturowej. Populacje migrantów są często dzielone na grupy etniczne w zależności od przynależności narodowej ich rodziców.

Dyskryminacja etniczna i rasowa często krzyżuje się z dyskryminacją ze względu na **płeć** i dyskryminacją **religijną**. Na przykład dyskryminacja na francuskim rynku pracy jest szczególnie silna w przypadku francuskich kobiet pochodzenia afrykańskiego (Duguet i in. 2015). Ponadto badania pokazują, że dyskryminacja, z jaką spotykają się osoby ubiegające się o pracę, jest szczególnie silna w przypadku muzułmańskich mężczyzn, ale różni się w zależności od krajów docelowych w Europie, przy czym Hiszpania jest najbardziej sprzyjającym krajem w tym kontekście, a Norwegia najmniej (Di Stasio i in. 2021).

Chociaż rasa i pochodzenie etniczne są konstruktami społecznymi, mają one bardzo **realny wpływ na rzeczywistość** - na sposób, w jaki społeczeństwa są zorganizowane, jakie prawa i przywileje są przypisywane poszczególnym grupom, a także na sposób, w jaki ludzie są traktowani. Na przykład pojęcie rasy posłużyło do odczłowieczenia ludzi pochodzących z Afryki oraz do usprawiedliwienia europejskiej kolonizacji i niewolnictwa. Akty dyskryminacji etnicznej występowały już w europejskim średniowieczu wobec żydów i muzułmanów (Bell-Fialkoff 1993). Jeszcze dziś dyskryminacja etniczna i rasowa odgrywa ważną rolę w dostępie do zasobów i możliwości rozwoju, **powodując ucisk, dominację i nierówności w naszych społeczeństwach** (Montoya 2016). Grupy dominujące w społeczeństwie nadal wytwarzają i odtwarzają systemy dyskryminacji w celu ochrony interesów ekonomicznych, społecznych i politycznych oraz usprawiedliwiania nierówności.

Badania pokazują, że dyskryminacja jest kształtowana przez czynniki na poziomie **indywidualnym, organizacyjnym i społecznym** (Pager & Shepherd 2008). Na poziomie indywidualnym, **stronniczość, nieświadome uprzedzenia rasowe i stereotypy** napędzają zachowania dyskryminacyjne. Na przykład w kontekście szkolnym, takie zachowania objawiają się w postaci zamierzonych i niezamierzonych mikroagresji słownych, behawioralnych i środowiskowych wobec grup etnicznych i rasowych (Sue 2010). Jednak traktowanie dyskryminacji wyłącznie jako skutku indywidualnych działań jest niewystarczające i nie obejmuje wpływu dyskryminacji organizacyjnej i strukturalnej.

Dynamika na **poziomie organizacyjnym** może **tworzyć i utrzymywać granice grupowe**, które chronią przywileje i interesy dominujących grup/elit. Na przykład w badaniu Ramos, Thijssen i Coenders (2019) przeanalizowano dyskryminację kandydatów do pracy pochodzenia marokańskiego w Hiszpanii i Holandii i wykazano, że prawdopodobieństwo otrzymania pozytywnej odpowiedzi od pracodawcy przez kandydatów do pracy pochodzenia marokańskiego jest o 6% mniejsze w Hiszpanii i o 14% w Holandii.

Na poziomie społecznym w badaniach wyróżnia się trzy wymiary dyskryminacji strukturalnej: (i) Po pierwsze, mamy do czynienia z **dziedzictwem** dyskryminacji **historycznej**, kiedy to działania dyskryminacyjne z przeszłości powodują obecne nierówności. Na przykład system apartheidu w Republice Południowej Afryki lub ustawa o wykluczeniu Chińczyków z 1882 roku w USA, która zabraniała imigracji chińskim robotnikom, nadal kształtują współczesne formy stereotypów i dyskryminacji oraz sposób, w jaki nierówności majątkowe utrzymują się na przestrzeni czasu. (ii) Po drugie, istnieją **współczesne polityki i praktyki państwowe**, które systematycznie stawiają pewne grupy w niekorzystnej sytuacji, takie jak tworzenie profili rasowych przez policję w krajach europejskich (ECRI, Body-Gendrot, 2010), czy system kastowy w Indiach. (iii) Trzecim wymiarem dyskryminacji strukturalnej jest **kumulacja niekorzystnych konsekwencji**, która odnosi się do tego, w jaki sposób skutki dyskryminacji w jednej dziedzinie mogą mieć konsekwencje dla szerszego zakresu wyników: na przykład dyskryminacja na rynkach mieszkaniowych przyczynia się do segregacji mieszkaniowej, która wiąże się z gorszą sytuacją zdrowotną oraz ograniczonymi możliwościami edukacyjnymi i możliwościami zatrudnienia. Dyskryminacyjne praktyki przy zatrudnianiu prowadzą na przykład do segregacji **zawodowej**, kiedy to mniejszości etniczne są skupione w zawodach o niższym poziomie stabilności i mniejszych możliwościach rozwoju zawodowego.

Na przestrzeni dziejów ludzie podejmowali **zbiorowe działania** przeciwko dyskryminacji, nierównościom systemowym i na rzecz zmiany społecznej i politycznej, tworząc wspólnoty **solidarności i oporu**. Opór przybierał różne inne formy, od ruchów politycznych i społecznych (np. ruch praw obywatelskich, ruch Black Lives Matter i romski ruch społeczny), po opór na co dzień, np. w codziennych rozmowach (Ellefsen i Sandberg 2021) oraz poprzez muzykę i sztukę, taką jak hip-hop i sztuka uliczna (Martinez 1997). Badania skupione na zmianie systemowej i sposobach ograniczania, przeciwstawiania się i eliminowania dyskryminacji wskazują na wyzwania związane z przekształcaniem wielości struktur społecznych, które powodują opresję i dominację (Montoya 2016). Różne normy, zwyczaje, symbole, praktyki i założenia powodujące i reprodukujące dyskryminację nie są kwestionowane, a nawet pozostają usprawiedliwiane i minimalizowane, a ich istnienie zaprzeczane (Bonilla-Silva 2010; Kivel 1996). Ze względu na głęboką historię dyskryminacji i jej strukturalne korzenie w społeczeństwie, **dyskryminacja na tle etnicznym i rasowym prawdopodobnie jeszcze przez wiele lat będzie wymagała ciągłych interwencji ze strony polityków.** Ponieważ jednak struktury społeczne były często budowane świadomie, istnieje nadzieja, że zostaną zdemontowane na wszystkich poziomach, na których dochodzi do dyskryminacji.

W tym module **uczniowie postarają się zrozumieć, w jaki sposób dyskryminacja etniczna i rasowa wpływa na nierówności**, czytając o doświadczeniach czterech osób pracujących w europejskim przemyśle rolno-spożywczym, a następnie słuchając piosenki, która porusza problem dyskryminacji strukturalnej. Moduł kończy się dwoma **kreatywnymi zadaniami domowymi dotyczącymi sposobów przeciwstawiania się dyskryminacji**; jedno koncentruje się na wzorach do naśladowania, a drugie na piosenkach, które wyobrażają sobie alternatywną przyszłość, skupioną na równości i życiu bez opresji.

Ćwiczenia: Zadania, objaśnienia i odpowiedzi

Ćwiczenie w klasie | **Zadanie 1**

Historie ze szklarni w Europie

CELE NAUCZANIA

- Uczniowie poznają przemysł rolno-spożywczy i pracę migrantów w Europie

MATERIAŁY

- Tekst 1: Migranci zarobkowi w europejskim przemyśle rolno-spożywczym
- Tekst 2: Cztery historie ze szklarni
  - Historia 1: Paula z Pilzna pracuje w 's-Gravenzande
  - Historia 2: Anour z Amsterdamu pracuje w Westland
  - Historia 3: Anna z Haghorst pracuje w Betuwe
  - Historia 4: Mamadou pracuje w szklarni niedaleko Almerii
- Cztery pliki dźwiękowe:
  - Nagranie dźwiękowe 1: Paula zbiera truskawki
  - Klip dźwiękowy 2: Anour ogląda w autobusie nagranie wideo z Alindą
  - Klip dźwiękowy 3: Anna idzie do nowej pracy w sklepie rowerowym
  - Klip dźwiękowy 4: Mamadou opryskuje rośliny w szklarni
- Tablica

CZAS TRWANIA: 15 MIN.

WYJAŚNIENIE ĆWICZENIA I SUGESTIE DYDAKTYCZNE

Wprowadzenie

- Rozpocznijcie zajęcia od osobistej refleksji na temat tego, dlaczego warto rozmawiać o problemie dyskryminacji; podzielcie się przemyśleniami na temat własnej tożsamości i tego, w jaki sposób wpłynęła ona na Wasze doświadczenia i poglądy dotyczące dyskryminacji.

Część 1: Czytanie

- Uczniowie tworzą cztery grupy (po jednej dla każdej z opowieści) i czytają: 1) krótki tekst o przemyśle rolno-spożywczym w Europie oraz 2) jedną z czterech opowieści ze szklarni. Bohaterowie opowiadań są fikcyjni, ale zostali stworzeni na podstawie wywiadów z pracownikami szklarni w Holandii i Hiszpanii i opisują wspólne doświadczenia pracowników zatrudnionych w przemyśle rolno-spożywczym w Europie.

Część 2: Dyskusja w grupach

- Uczniowie szukają odpowiedzi na poniższe pytania:
    - Jakie są główne warunki społeczno-ekonomiczne bohaterów opowieści i jaka jest jej/jego sytuacja prawna? (np. wiek, płeć, wykształcenie, pochodzenie religijne, wcześniejsze doświadczenia zawodowe, doświadczenia migracyjne)
    - Jakie są warunki pracy bohaterów?
    - Dlaczego dana osoba pracuje w tym zawodzie? Co chce osiągnąć?

Część 3: Quiz i krótkie prezentacje:

- Odtwórzcie w klasie cztery pliki dźwiękowe i niech każda grupa przypisze plik do historii, o której czytali
- Przedstawiciel każdej z grup przedstawia krótką charakterystykę bohatera/ki swojej historii i relacjonuje dyskusję swojej grupy całej klasie.
- Nauczyciel tworzy cztery kolumny na tablicy, po jednej dla każdej postaci, i dodaje komentarze uczniów.

ROZWIĄZANIA I SUGEROWANE ODPOWIEDZI

- Doświadczenia zawodowe różnią się w zależności od narodowości / statusu prawnego, płci, pochodzenia religijnego, pochodzenia etnicznego / rasy.
- Nawet jeśli pracownicy migrujący spotykają się z dyskryminacją w przemyśle rolno-spożywczym, praca w szklarni jest często sposobem na osiągnięcie wymarzonych celów i aspiracji w przyszłości.

Ćwiczenie w klasie | **Zadanie 2**

Co to jest dyskryminacja etniczna i rasowa?

CELE DYDAKTYCZNE

- Uczniowie zastanawiają się nad definicją dyskryminacji
- Uczniowie rozważają rozumienie etniczności i rasy jako konstruktów społecznych
- Uczniowie poznają różne mechanizmy dyskryminacji etnicznej i rasowej

MATERIAŁY

- Tablica

CZAS TRWANIA: 15 MIN.

WYJAŚNIENIE ĆWICZENIA I SUGESTIE DYDAKTYCZNE

Część 1: Dyskusja w grupach

- Uczniowie pozostają w tych samych grupach, co poprzednio.
- Nauczyciel zadaje grupom dwa poniższe pytania:
    - Jak zdefiniowalibyście dyskryminację?
    - Czym według Was jest dyskryminacja na tle rasowym i etnicznym?

- Uczniowie omawiają możliwe odpowiedzi. Warto zachęcić ich do refleksji na temat przeczytanych historii. Na przykład:

  - W jaki sposób pracownicy, o których przeczytaliście, byli nierówno traktowani?
  - W jaki sposób zostali dotknięci dyskryminacją?
  - Zastanówcie się:

    - Jak różnią się od siebie ich warunki mieszkaniowe i warunki pracy i z czym jest to związane?
    - Z jakimi stereotypami zetknęła się każda z postaci, z którymi się zmagała?
    - Jakie strategie stosowali, aby poradzić sobie z dyskryminacją, z którą się zetknęli?

Część 2: Dyskusja na forum

- Nauczyciel prowadzi dyskusję na temat różnych form dyskryminacji.
- Każda grupa najpierw zgłasza się na plenum, a odpowiedzi każdej z grup są zbierane na tablicy.
- Następnie zastanówcie się wspólnie, co oznaczają pojęcia "etniczność" i "rasa" oraz dlaczego są one konstruktami społecznymi.

ROZWIĄZANIA I SUGEROWANE ODPOWIEDZI

Definicja dyskryminacji i przykłady z historii

- Dyskryminacja to nierówne traktowanie różnych kategorii osób, zwłaszcza ze względu na rasę, pochodzenie etniczne, wiek, płeć, orientację seksualną, religię lub niepełnosprawność. Dyskryminacja etniczna i rasowa to nierówne traktowanie osób lub grup ze względu na ich pochodzenie etniczne lub rasę.
- Jak pokazano w czterech opowieściach, skutki dyskryminacji etnicznej i rasowej mogą obejmować poczucie niedoceniania własnej kultury, poczucie braku bezpieczeństwa, brak pracy w uzyskanym zawodzie, w konsekwencji mniej bezpieczną lub trudniejszą pracę, brak możliwości znalezienia odpowiedniego mieszkania.
- Dyskryminacja na rynku pracy może oznaczać rzadsze zapraszanie na rozmowę kwalifikacyjną, wydłużenie czasu pracy, niższe wynagrodzenie, mniejszy dostęp lub brak dostępu do ubezpieczenia zdrowotnego lub świadczeń socjalnych, zastraszanie przez pracodawców i/lub agencje zatrudnienia. Może mieć także długofalowe konsekwencje, takie jak segregacja zawodowa w elastycznych miejscach pracy o niewielkich możliwościach rozwoju zawodowego.
- Dyskryminacja na rynku pracy często współwystępuje z dyskryminacją w innych dziedzinach, np. w mieszkalnictwie - zob. przykłady wszystkich czterech postaci, zwłaszcza Mamadou i Anour.
- Dyskryminacja etniczna i rasowa często występuje razem z dyskryminacją ze względu na płeć i religię - patrz stereotypy dotyczące Polek lub muzułmanów - patrz Paula i Anour.
- Dyskryminacja często ma charakter kumulatywny: Anour pracuje w szklarni, ponieważ on (i jego ojciec) nie mógł znaleźć zatrudnienia w dziedzinie, w której studiował; w rezultacie pracował na niepewnym stanowisku, które ucierpiało w wyniku pandemii.
- Indywidualne strategie przeciwstawiania się dyskryminacji w miejscu pracy mogą obejmować: poszukiwanie innej, lepszej pracy, utrzymywanie kontaktów z przyjaciółmi i współpracownikami w celu budowania solidarności, koncentrowanie się na planach na przyszłość, składanie skarg.
- Niektórzy mają większe możliwości przeciwstawienia się dyskryminacji niż inni: Anna, choć pracuje w tym samym zawodzie co Anour i Paula, nie jest finansowo zależna od pracy w szklarni, ale pracuje tam, by zdobywać nowe doświadczenia i mieć więcej pieniędzy na swoje hobby, ma też możliwość odejścia i podjęcia pracy gdzie indziej. Mamadou i Paula czują, że nie mogą się odezwać, ponieważ boją się stracić pracę.

Mechanizmy dyskryminacji (zob. informacje ogólne)

- Migranci i osoby wywodzące się ze środowisk migracyjnych są często dyskryminowane w głównym nurcie życia społecznego, ponieważ są postrzegane jako odmienne od grup dominujących w społeczeństwie ze względu na pochodzenie etniczne lub rasę.
- Etniczność i rasa są konstruktami społecznymi - chodzi o to, kogo uważamy za innego, a nie o różnice w sensie genetycznym
- Na dyskryminację wpływają uprzedzenia i stereotypy na poziomie osobistym, jak również polityka państwa i instytucje państwowe, takie jak system edukacji, policja czy sądownictwo, które nierówno traktują ludzi ze względu na rasę lub pochodzenie etniczne.
- Przykładami dyskryminującej polityki i instytucji państwowych są: przyzwolenie i wykorzystywanie pracy nieudokumentowanych migrantów w przemyśle rolno-spożywczym, ogólna akceptacja zróżnicowanych warunków pracy, a także tworzenie profili rasowych przez policję w krajach europejskich.

Ćwiczenie w klasie | **Zadanie 3**

Zrozumienie dyskryminacji strukturalnej poprzez hip hop

CELE DYDAKTYCZNE

- Uczniowie zrozumieją, w jaki sposób polityka państwa i instytucje państwowe dyskryminują ze względu na rasę i pochodzenie etniczne
- Uczniowie zrozumieją, że muzyka może być wykorzystywana jako narzędzie do wyrażania sprzeciwu wobec dyskryminacji.

MATERIAŁY

- Piosenki (linki poniżej)
- Wydrukowane arkusze ćwiczeń z przetłumaczonymi tekstami i pytaniami
- Tablica

CZAS TRWANIA: 15 MIN.

WYJAŚNIENIE ĆWICZENIA I SUGESTIE DYDAKTYCZNE

- W tym ćwiczeniu wykorzystujemy hip-hop w celu zapewnienia autentycznego kontekstu historycznego i społecznego dla kwestii dyskryminacji strukturalnej. Hip-hop jest formą sztuki i praktyką kulturową związaną z ustnymi tradycjami diaspor afrykańskich.
- W edukacji hip-hop stanowi wyjątkowe źródło wiedzy, ponieważ artyści hip-hopowi często reprezentują środowiska, które są przemilczane w kulturze głównego nurtu. Piosenki odzwierciedlają autentyczne historie i przeżyte doświadczenia. Daje to nauczycielom możliwość uwzględnienia różnych głosów i źródeł wiedzy.
- Czasami brutalny język hip-hopu może wydawać się kontrowersyjny. Zachęcamy, by wykorzystać język hip-hopu jako nowe narzędzie pedagogiczne w którym główną rolę odgrywają metafory, a nie jako ograniczenie. Dyskusja powinna skupiać się na refleksji nad użyciem języka przeciwko dyskryminacji systemowej.

Część 1: Wysłuchajcie jednej z dwóch piosenek w klasie:

- **KRS-One - Sound of da Police** (Język: angielski)

https ://youtu.be/9ZrAYxWPN6c
Choć piosenka pochodzi z 1993 r., brutalność policji do dziś stanowi palący problem społeczny (np. w 2020 r. Afroamerykanie Breonna Taylor i George Floyd zostali zabici przez policjantów).

- **DJ Cut Killer - Nique la police / Assassin de la Police** (Język: francuski/angielski)

https://www.youtube.com/watch?v=Hq7QKif27UI
Piosenka jest częścią sceny w filmie Mathieu Kassovitza "La Haine", która rozgrywa się na paryskim przedmieściu. Kassovitz zaczął pisać scenariusz filmu 6 kwietnia 1993 roku. Był to dzień, w którym francusko-zairski nastolatek Makome M'Bowole został zabity przez policjanta na paryskim przedmieściu. Film jest klasykiem, znanym z wyrazistego portretu strukturalnej przemocy policyjnej we Francji.

Część 2: Uczniowie wypełniają arkusz ćwiczeniowy

- Rozdaj arkusz z tekstami piosenek i zagadnieniami do refleksji.
- Nauczyciel wyjaśnia, że zadanie polega na interpretacji piosenek i powiązaniu ich z tematem zajęć. Należy podkreślić, że nie istnieją "właściwe" lub "niewłaściwe" interpretacje i zachęcić uczniów do analizowania piosenek na swój własny sposób.
- Nauczyciel pozwala uczniom indywidualnie wypełnić arkusz ćwiczeń. Należy zachęcić uczniów do swobodnego pisania: poprosić uczniów, aby zapisali wszystko, co przyjdzie im do głowy po przeczytaniu pytań, ponieważ nikt nie będzie sprawdzał tego, co napiszą. To jest tylko dla nich.
- Na każde pytanie należy przeznaczyć 1 minutę, i przejść do kolejnego.

Część 3: Dyskusja na forum klasy i zakończenie

- Nauczyciel zachęca uczniów do przedyskutowania na forum tego, czego dowiedzieli się o dyskryminacji systemowej
- Wspólne podsumowanie najważniejszych wniosków

ROZWIĄZANIA I SUGEROWANE ODPOWIEDZI

KRS-One Sound of da Police

5. 1. W jaki sposób w piosence poruszany jest temat dyskryminacji?

- Poprzez pryzmat rasizmu instytucjonalnego w systemie wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych i egzekwowania prawa (wiersze 3-5) oraz brutalności policji wobec Afroamerykanów.
- Naśladowanie syren policyjnych jako forma oporu dźwiękowego.

6. 2. Co dokładnie krytykuje artysta?

- Dokonując historycznego porównania między niewolnictwem w obu Amerykach a dzisiejszą brutalnością policji, artysta porównuje policjantów ze zwierzchnikami niewolników, którzy byli również znani jako "nadzorcy". Zwierzchnik niewolników lub nadzorca był strażnikiem na plantacji niewolników, który zarządzał przepływem pracy opartym na wyzysku i był odpowiedzialny za dyscyplinowanie i karanie niewolników. (wiersze 8-20)
- Artysta krytykuje praktyki profilowania rasowego (wiersz 2 i wiersz 14). Profilowanie rasowe lub etniczne odnosi się do działań podejmowanych przez policję lub inne służby bezpieczeństwa, takie jak urzędnicy kontroli granicznej i celnej. Działania te obejmują sprawdzanie tożsamości, przesłuchania, nadzór,

przeszukania, a nawet aresztowania, które przeprowadzane są w szczególności na podstawie koloru skóry lub (domniemanej) przynależności religijnej.

LA HAINE/DJ Cut Killer - Nique la police / Assassin de la Police

7. 3. W jaki sposób w teledysku poruszony jest temat dyskryminacji?

- Skupiając się na systemie sądownictwa karnego i brutalności policji w jednym z najbardziej ekstremalnych przypadków segregacji mieszkaniowej w Europie. Teksty "Kto tworzy prawo? Dlaczego sprawiedliwość?" odnoszą się do faktu, że artysta (i młodzież w mieście) nie czuje się reprezentowany przez francuski system sądowniczy. Zdanie "Ostatni sędzia, którego widziałem, miał więcej wykroczeń niż diler na mojej ulicy" odnosi się do korupcji i dyskryminacji, których doświadczył i które widział w systemie sprawiedliwości.
- Miasto, które pojawia się w filmie, jako państwowy projekt mieszkaniowy, zostało zbudowane w latach 50-tych, 60-tych i 70-tych jako skupisko betonowych wieżowców. Banlieue wiąże się z historią kolonializmu we Francji i pokazuje, w jaki sposób kolonizacja nadal wpływa na obecne społeczeństwo. Młodzież mieszkająca w paryskiej "banlieue" (z francuskiego: przedmieście) to pokolenie obywateli francuskich, którzy urodzili się i wychowali we Francji, ale są wykluczeni z równego uczestnictwa w wielu aspektach społecznych (np. brak przyzwoitych warunków życia, nierówny dostęp do możliwości kształcenia i zatrudnienia, wykluczenie polityczne).

8. 4. Co w tym kontekście oznacza fragment kultowej piosenki Edith Piaf "Non je ne regrette rien"?

- Wykorzystanie kultowej piosenki Edith Piaf "Non je ne regrette rien" (z francuskiego: Nie, niczego nie żałuję) można postrzegać jako sposób na przeciwstawienie się francuskiej kulturze głównego nurtu. Początkowo "chanson" może wydawać się nie na miejscu w utworze hip-hopowym. Samplowanie i wykorzystanie chanson Piaf świadczy o znajomości kultury francuskiej przez młodych ludzi i ich obyciu z tym gatunkiem muzycznym, który stał się ikoną francuskości i autentycznej muzyki francuskiej.

Zadanie domowe | **Opcja 1**

Kto jest dla Ciebie wzorem do naśladowania?

CELE DYDAKTYCZNE

- Uczniowie identyfikują osoby, które znalazły sposób na walkę z dyskryminacją etniczną i rasową
- Uczniowie zastanawiają się nad strategiami przeciwstawiania się dyskryminacji etnicznej i rasowej

MATERIAŁY

- Pióro i papier
- Lub komputer/laptop

CZAS TRWANIA: 60 MIN.

WYJAŚNIENIE ĆWICZENIA I SUGESTIE DYDAKTYCZNE

- Podajcie kilka przykładów osób, które znalazły sposób, by otwarcie podejmować temat dyskryminacji etnicznej i rasowej oraz walczyć z nią. Przykłady powinny dotyczyć osób, którymi uczniowie są zainteresowani i/lub osób lub postaci, z których nauczyciel czerpie inspirację. Przykłady mogą być następujące: Nelson Mandela, Tutu Desmond, Wangari Maathai, Greta Thunberg, Aboubakar Soumahoro, Beyoncé, M.I.A.
- Nauczyciel powinien przygotować kilka inspirujących materiałów, takich jak książki, zdjęcia, linki do stron internetowych, czasopisma, krótkie filmy wideo, aby przedstawić przykłady osób/postaci na wypadek, gdyby uczniowie mieli trudności z wyborem wzoru do naśladowania.
- Sięgając do indywidualnych zainteresowań (na przykład książki, filmy, seriale lub bezpośrednie otoczenie), uczniowie mogą sami zdecydować, kto ich inspiruje.
- Wybierając inspirującą osobę/postać, uczniowie mają większe szanse na poznanie jej strategii radzenia sobie z nierównością i dyskryminacją.

ZADANIE DLA UCZNIA

- Znajdź wzór do naśladowania, który doświadczył dyskryminacji. Może to być postać z filmu, serialu telewizyjnego, książki lub ktoś, kogo znasz osobiście, np. członek rodziny lub przyjaciel.
- Napisz krótki tekst, w którym odpowiesz na następujące pytania: Co Cię inspiruje w wybranej osobie/postaci - wzorze do naśladowania? Jak osoba ta radziła sobie z dyskryminacją? Co pomogło jemu/jej w dotarciu do miejsca, w którym jest dzisiaj?

Praca domowa | **Wariant 2**

Lista utworów o dyskryminacji

CELE DYDAKTYCZNE

- Uczniowie rozpoznają utwory, które dotyczą doświadczeń dyskryminacji na tle rasowym i etnicznym
- Uczniowie dowiadują się, że muzyka może być potężnym narzędziem do wyrażania sprzeciwu wobec dyskryminacji i wyobrażania sobie zmian społecznych.

MATERIAŁY

- Smartfon lub laptop
- Pióro i papier

CZAS TRWANIA: 60-120 MIN.

WYJAŚNIENIE ĆWICZENIA I SUGESTIE DYDAKTYCZNE

- Uczniowie tworzą listę utworów składającą się z minimum 3 piosenek, które poruszają temat rasizmu i/lub dyskryminacji rasowej lub etnicznej.
- Uczniowie przygotowują książeczkę z listą utworów (1-2 strony), ilustrującą wybrane przez nich piosenki.
- Przykład takiej książeczki można znaleźć w arkuszu ćwiczeń dla uczniów.
- (nieobowiązkowo) Uczniowie dodają swoje utwory do wspólnej listy odtwarzania w klasie i prezentują swoje książeczki w klasie.
  Zadanie dla ucznia: patrz arkusz pracy ucznia

↘ Materiały i arkusze ćwiczeniowe dla uczniów

Tekst 1: Migranci zarobkowi w europejskim przemyśle rolno-spożywczym

Wiele produktów żywnościowych, którymi cieszymy się na co dzień, takich jak pomidory, mięso, mleko, ser, truskawki, pomarańcze i melony, jest wytwarzanych przez przemysł rolno-spożywczy. Praca w europejskim przemyśle rolno-spożywczym to często ciężka praca fizyczna, nisko płatna i niepewna. W wielu krajach europejskich lokalni mieszkańcy często nie chcą już pracować jako robotnicy rolni w przemyśle rolno-spożywczym, ponieważ prace te są postrzegane jako "poniżej ich statusu", panują w nich ciężkie warunki i zapewniają niskie wynagrodzenie. Kraje Europy Północnej i Południowej łączy wspólna cecha - w przemyśle rolno-spożywczym pracuje wielu migrantów. Oprócz migrantów z UE i spoza niej, pracę w rolnictwie znajdują także osoby ubiegające się o azyl oraz migranci bez dokumentów.

Często w zarządzanie i organizowanie pracy migrantów w rolnictwie zaangażowane są agencje zatrudnienia, które zazwyczaj organizują m. in. ubezpieczenia pracowników migrujących, umowy o pracę i zakwaterowanie. To sprawia, że migranci są całkowicie zależni od swoich pracodawców i rekruterów, ponieważ jeśli stracą pracę, mogą również stracić ubezpieczenie mieszkaniowe i zdrowotne. Umowy w przemyśle rolno-spożywczym są zazwyczaj oparte na elastycznych umowach o pracę w wymiarze 0 godzin. Oznacza to, że jeśli nie ma wystarczającej ilości pracy do wykonania, pracownicy są odsyłani. Kontrakty są też zazwyczaj krótkoterminowe, ponieważ praca dotyczy produktów sezonowych, takich jak truskawki, pomarańcze i szparagi. Z tego powodu migranci zarobkowi często przemieszczają się po różnych krajach, z pracy do pracy. Dodatkowo, migranci zarobkowi mogą być narażeni na długie godziny pracy, zastraszanie przez pracodawców i agencje pośrednictwa pracy, dyskryminację i zbyt niskie wynagrodzenie. Często żyją w niepewnych warunkach mieszkaniowych, takich jak wspólne domy rodzinne, stare budynki biurowe, przyczepy kempingowe na farmach, a nawet tymczasowe konstrukcje wykonane własnoręcznie. Typy dostępnych mieszkań i panujące w nich warunki różnią się w poszczególnych krajach w całej Europie.

Osoby ubiegające się o azyl oraz migranci bez dokumentów często pracują bez umowy o pracę, ponieważ zgodnie z prawem nie mają prawa pracować. Praca bez umowy oznacza, że dana osoba może być wyzyskiwana lub otrzymywać wynagrodzenie poniżej ustalonej w danym kraju płacy minimalnej. Jednak również pracownicy migrujący z UE doświadczają wyzysku podczas pracy w przemyśle rolno-spożywczym, głownie z powodu presji cenowej i jakościowej, jaką na rolników i producentów wywierają detaliści i międzynarodowe koncerny, które kupują produkty żywnościowe.

Przyjrzyjmy się bliżej sytuacji pracowników migrujących w kilku krajach Europy. We Włoszech przemysł rolno-spożywczy opiera się na taniej i elastycznej migracyjnej sile roboczej. Większość pracowników pochodzi z Rumunii, Bułgarii i Polski, a także z Afryki Subsaharyjskiej. Pracują oni na polach pomarańczy i pomidorów w południowych Włoszech, a także przy zbiorach jabłek i brzoskwiń na północy kraju. W Hiszpanii, w południowym regionie Almerii znajduje się największe skupisko szklarni na świecie. Tutaj pracownicy sezonowi z Afryki Północnej i Zachodniej oraz krajów europejskich, takich jak Rumunia, zbierają owoce i warzywa przeznaczone do europejskich supermarketów. W Niemczech na polach szparagowych, w sadach owocowych i na plantacjach borówek amerykańskich pracują głównie Polacy i Rumuni oraz pracownicy migrujący z krajów Europy Południowo-Wschodniej. A w Holandii, według raportu z 2021 roku, jest ponad 400 000 migrantów zarobkowych z Europy Wschodniej. Ilekroć jesz truskawkę wyprodukowaną w Holandii lub jakikolwiek inny produkt spożywczy, zazwyczaj jest on wyprodukowany i zebrany przez ludzi z krajów Europy Wschodniej, takich jak Polska, Rumunia i Bułgaria. Trudno jest jednak poznać dokładne liczby pracowników, ponieważ wielu migrantów zarobkowych pozostaje niezarejestrowanych podczas pobytu w Holandii. Niektórzy zostają na dwa miesiące, sześć miesięcy lub nawet cały rok, a do domu wracają tylko od czasu do czasu, by odwiedzić przyjaciół, partnerów i dzieci.

Praca w przemyśle rolno-spożywczym nie jest zazwyczaj uważana przez samych migrantów za pracę marzeń. Najczęstsze powody, dla których migranci się na nią decydują, to zapewnienie dodatkowego dochodu rodzinie, opłacenie studiów czy oszczędzanie na przyszłe marzenia. Historie o warunkach życia i pracy pracowników migrujących trafiają do wiadomości publicznej zazwyczaj dopiero wtedy, gdy na światło dzienne wyjdzie bardzo zły przypadek. Mamy wtedy wgląd w ten ukryty świat pracy, który dostarcza nam tak wiele produktów codziennego użytku, jakie znajdujemy na zapełnionych półkach naszych supermarketów. Ważne jest jednak, aby pamiętać, że te złe warunki pracy i życia nie są wyjątkiem, gdyż są one nieodłączną częścią organizacji rynku pracy w przemyśle rolno-spożywczym.

Czy kiedykolwiek słuchaliście opowieści ludzi, którzy produkują naszą żywność?

Tekst 2: Cztery historie ze szklarni

HISTORIA 1: PAULA Z PILZNA PRACUJE W 'S-GRAVENZANDE

Mam na imię Paula i mam 30 lat. Pochodzę z Pilzna, małego miasteczka w centrum Polski, w którym mieszkałam przez większość mojego życia. Region ten jest całkiem uprzemysłowiony. Po ukończeniu szkoły średniej pracowałam jako sekretarka w jednej z fabryk. Była to jedyna praca, jaką udało mi się znaleźć, ponieważ w okolicy było niewiele miejsc pracy, a w fabrykach szukano wyłącznie mężczyzn. Od pięciu lat mam chłopaka, ale na razie nadal mieszkam z rodzicami. Zamieszkamy ze sobą, gdy się pobierzemy - moi rodzice, podobnie jak wielu innych mieszkańców Pilzna, są dość tradycyjni, jeśli chodzi o małżeństwo i kościół. Moim marzeniem jest założenie własnego salonu fryzjerskiego, ale pensja, którą zarabiałam jako sekretarka, nie wystarczała na opłacenie Akademii Fryzjerskiej i kapitału początkowego, który byłby mi potrzebny do otwarcia salonu. Pewnego dnia znajoma opowiedziała mi o "łatwej i szybkiej pracy" w Holandii i bardzo mnie to zaciekawiło. Dla mnie, jako Polki, podjęcie pracy w Holandii jest łatwe, gdyż nie potrzebuję pozwolenia na pobyt ani pracę, ponieważ Polska jest częścią Unii Europejskiej.

W ten sposób sześć lat temu nawiązałam kontakt z holenderską agencją pracy tymczasowej w rolnictwie i od tamtej pory przez część roku pracuję w 's-Gravenzande w Holandii. Przez najbliższe dwa miesiące będę zbierać truskawki w szklarni. Moimi współpracownikami są głównie Polacy, ale pracuje tu także kilku uczniów miejscowej szkoły średniej i kilku mężczyzn z wioski. Wszyscy zarabiamy 10 euro na godzinę, co w Polsce jest całkiem niezłą pensją, ale w Holandii jest to niewiele. Zazwyczaj pracujemy sześć dni w tygodniu, zaczynając o 6.30, a kończąc około 17.00. Praca jest powtarzalna i polega na zbieraniu jak największej liczby truskawek, jak najdokładniej i jak najszybciej. Kiedy skrzynki są pełne, odkłada się je na paletę, bierze kilka pustych skrzynek i kontynuuje pracę. Praca przez sześć dni w tygodniu, bez czasu dla siebie, jest wyczerpująca. Odpoczynek jest bardzo ważny, w przeciwnym razie po prostu nie nadążam i nie jestem w stanie pracować tak ciężko i tak intensywnie przez zbyt długo. Kiedy tu jestem, skupiam się wyłącznie na pracy, ponieważ jestem daleko od rodziny i przyjaciół. Bardzo tęsknię za moim chłopakiem, postanowiliśmy się pobrać, jak tylko otworzę salon fryzjerski w domu.

W 's-Gravenzande mieszkam we wspólnym domu z innymi osobami z Polski. Dom ten został zorganizowany przez agencję pracy, która również zorganizowała mój kontrakt, podróż i ubezpieczenie. Jest tam 12 łóżek i dwie kuchnie, każdy dzieli pokój z kimś innym. Ściany są cienkie i nie ma zbyt wiele prywatności, ponieważ wszyscy się nawzajem słyszymy. Jest to utrudnienie, szczególnie kiedy ja chcę odpocząć, a mój współlokator ogląda filmy lub słucha muzyki, albo inni ludzie rozmawiają głośno w kuchni.

Kiedy skończy się sezon truskawkowy, mój kontrakt się skończy. Nie bardzo wiem, co wtedy zrobię. Może znajdę inną pracę, przeniosę się w inne miejsce lub wrócę na jakiś czas do Polski. Mam wrażenie, że ludzie tutaj, w Holandii, postrzegają osoby z Europy Wschodniej jako takie same: jako bardzo pracowitych ludzi, którzy nie potrzebują tyle samo odpoczynku i komfortu, co inni. Niedawno podsłuchałam, kiedy mój szef mówił, że Polacy pracują znacznie szybciej niż miejscowi. Poczułam się dziwnie, ponieważ nie lubię pracować ciężej niż inni. Ale jednocześnie boję się, że nie dostanę już tutaj pracy, jeśli nie będę spełniać standardowych oczekiwań "szybkiego polskiego pracownika".

HISTORIA 2: ANOUR Z AMSTERDAMU PRACUJE W WESTLAND

Mam na imię Anour, urodziłem się w Amsterdamie w 1985 roku. Mój ojciec przyjechał z małego miasteczka w Rif (Maroko) do Holandii na początku lat 70. W Maroku był nauczycielem, ale w Holandii znalazł pracę jako górnik. Zawsze powtarzał nam, że było warto - dla dobra jego dzieci.

Dorastałem w dzielnicy Bijlmer w Amsterdamie, ponieważ to właśnie tam mój ojciec mógł znaleźć mieszkanie przed przyjazdem mojej mamy. Często opowiadał mi, jak trudno było wtedy znaleźć mieszkanie jako obcokrajowiec i że w końcu znalazł nasz dom dzięki przyjacielowi z dzieciństwa, który wyemigrował do Holandii przed nim. Chodziłem do szkoły w Bijlmer, a następnie odbyłem szkolenie zawodowe w zakresie zarządzania hotelarstwem. Zawsze chciałem mieć własną restaurację lub hotel i być swoim własnym szefem. Po zakończeniu nauki starałem się o wiele miejsc pracy i otrzymywałem jeszcze więcej odmów. Nie wiem dlaczego, ale zawsze miałam wrażenie, że jest to związane z moim nazwiskiem. W końcu zaczęłem pracować jako kelner i pomoc kuchenna. Po jakimś czasie nie mogłem już znieść długich zmian do późnych godzin nocnych i zacząłem szukać innych możliwości, aż w końcu trafiłem do sektora usług porządkowych. Teraz bardzo ciężko pracuję nad rozwojem własnej firmy sprzątającej. Ludzie wokół mnie żartują z tego typu pracy. Mówią, że nie jest ona zbyt inspirująca ani ekscytująca. Sprzątanie z pewnością nie jest moją pasją, ale nie miałem wielu innych możliwości. Ponadto bardzo potrzebowałem pracy, gdy zostałem ojcem. Rok temu mnie i mojej żonie Imke urodziło się nasze pierwsze dziecko. Na razie tylko ja mam płatną pracę, ponieważ moja żona nadal uczy się zawodu pielęgniarki.

Obecnie pracuję na farmie truskawek w Westland. Z powodu pandemii wirusa Covid19 w sektorze usług porządkowych było mało pracy i w pewnym momencie musiałam znaleźć coś innego. Praca w szklarni jest męcząca, zaczynamy o 6.30 i pracujemy sześć dni w tygodniu, ale jest to najlepsze rozwiązanie, jakie mam w tej chwili. Ponadto daje mi to pewną stabilność, ponieważ wiem, że będę mógł zostać, gdy reszta moich kolegów zostanie odesłana pod koniec sezonu. Myślę, że to dlatego, że mówię po holendersku, a inni nie. Nie jestem zbyt blisko z moimi kolegami, ale wszyscy są przyjacielscy i czasami żartujemy ze sobą. Jednocześnie między pracownikami występują pewne napięcia, ponieważ musimy rywalizować o godziny pracy. Kiedy jest mniej pracy, większość polskich pracowników jest wysyłana do domu wcześniej i zazwyczaj tylko ja jestem proszony o pozostanie. Szczerze mówiąc, cieszę się, że mnie o to proszą, bo mojej rodzinie przydają się pieniądze. Ta praca jest dla mnie dobrym rozwiązaniem tymczasowym, ale mam nadzieję, że kiedyś będę mógł wrócić do budowania własnej firmy i zatrudniania pracowników, aby mieć więcej czasu dla mojej córki Alindy.

Bardzo za nią tęsknię, gdy jestem daleko. W drodze do pracy często oglądam nagrane przeze mnie filmy, na których widać, jak się bawi, chichocze i wydaje odgłosy dziecka. Urodziła się tutaj; Holandia jest jej pierwszym domem. Chcę jak najlepiej dla jej przyszłości i właśnie dlatego tak ciężko pracuję. Moim marzeniem jest, aby była akceptowana i traktowana jak ktoś, kto ma takie same prawa i możliwości, jak dzieci urodzone w tym kraju. Nie jest to łatwe przy wszystkich komentarzach, które nieustannie czytam w mediach społecznościowych i wiadomościach lub których doświadczyłam w życiu tutaj. Codziennie pojawia się jakiś post lub artykuł, w którym holenderskich Marokańczyków określa się jako złych, a muzułmańskich mężczyzn jako terrorystów lub źle traktujących kobiety. Mam nadzieję, że mimo tych wszystkich uprzedzeń uda jej się odnaleźć w tym społeczeństwie.

HISTORIA 3: ANNA Z HAGHORST PRACUJE W BETUWE

Mam na imię Anna, mam 17 lat i chodzę do liceum. Pochodzę z Haghorst, małej wioski na południu Holandii. Kiedy miałam 10 lat, moja rodzina postanowiła przenieść się do Betuwe, regionu w centrum Holandii, na południe od Amsterdamu, gdzie od tamtej pory mieszkam z mamą i dwoma braćmi. Latem zaczęłam pracować w pobliskiej szklarni, żeby zarobić pieniądze i nie musieć prosić o nie rodziców. Na początku właściwie nie chciałam pracować, ale z powodu pandemii byłam znudzona i miło było zrobić coś nowego.

Jest to moja pierwsza praca na farmie. Zbieram truskawki, zwykle od 8 do 12. Do niedawna pracował tu również mój starszy brat i jego koledzy, ale kilka tygodni temu skończył szkołę średnią i wyjeżdża na rok wolontariatu do Niemiec. Inna grupa pracowników jest z Polski, ale nasze przerwy są osobne i nie mam z nimi zbyt dużo kontaktu. Myślę, że są w tym samym wieku co moja mama i chociaż nie wiem, czy mają dzieci, zdaję sobie sprawę, jakie mam szczęście, że mogę widywać mamę każdego dnia.

Teraz, kiedy nie ma już mojego brata, brakuje mi go tutaj. Odkąd wyjechał, często czuję się nieswojo podczas pracy. Jego przyjaciele są dość irytujący. Szczególnie Jan, który dziwnie się na mnie gapi i mówi głupoty. Pozostali chłopcy wspierają go, nie rozmawiają ze mną bezpośrednio, ale śmieją się, gdy on żartuje na mój temat. Mój południowy akcent jest nadal silny, więc Jan często żartuje z mojego sposobu mówienia po holendersku. Zwykle nie wiem, co na to odpowiedzieć, bo to mnie bardzo smuci.

Ale w ostatni weekend przesadził. Podczas przerwy w pracy rozmawiałam z moją przyjaciółką Emilią. Przerwał nam Jan, który naśladując mój akcent, powiedział: "Dlaczego ścięłaś włosy, Aniu? Podobają mi się dłuższe. Żaden chłopak już się z tobą nie umówi". Potem usiadł obok mnie. Tak blisko, że czułam jego oddech. Odsunęłam się od niego, ale on wciąż się do mnie zbliżał. "Czy ty jesteś głupia? Czy tak trudno ci zrozumieć, że nie chcę, abyś tu siedziała?" „Nie masz prawa mówić do mnie w ten sposób ani mnie dotykać!" - powiedziałam. Przebywanie z Emilią dodało mi odwagi. Po przerwie zaczęłam słuchać na słuchawkach mojej ulubionej piosenki „You Don't Own Me", która zawsze dodaje mi sił i sprawia, że się uśmiecham. W tym momencie postanowiłam odejść i poszukać innej pracy. Poinformowałam też pracodawcę o tym, że Jan mi dokuczał. Zrozumiałam, że mogę zmienić sytuację, która mi się nie podoba.

Po jakimś czasie zaczęłam pomagać przyjaciółce mojej mamy w jej sklepie rowerowym. Naprawia ona rowery i projektuje własne ubrania i torby rowerowe z różnych materiałów. Chociaż brakuje mi współpracy z Emilią, uwielbiam ten sklep i marzę o tym, by pewnego dnia założyć własną firmę.

HISTORIA 4: MAMADOU PRACUJE W SZKLARNI NIEDALEKO ALMERII

Mam na imię Mamadou, urodziłem się w 1994 r. w wiosce w południowo-zachodniej części Mali, gdzie spędziłem całe swoje życie. Jestem siódmym z czternaściorga rodzeństwa. W wolnym czasie uwielbiam grać w piłkę nożną, biegać i oglądać hiszpańskie programy telewizyjne. Mój ojciec jest rolnikiem uprawiającym mango. Chodziliśmy na pola i jedliśmy pyszne mango, kiedy tylko mieliśmy na to ochotę. W *eid*, kiedy świętowaliśmy koniec świętego miesiąca ramadan, zbierała się cała rodzina - to był zawsze mój ulubiony czas w roku. W domu, po ukończeniu szkoły średniej, uczyłem się malować domy i pracowałem w tym zawodzie przez kilka lat. Była to dobra praca, ale nie wystarczała na utrzymanie rodzeństwa, ponieważ mój ojciec był coraz starszy. W tamtych czasach słyszałem opowieści o życiu w Europie i o tym, jak można się tam wzbogacić. Pomyślałem, że w ten sposób będę mógł zapewnić dodatkowe dochody sobie i swojej rodzinie. Bardzo chciałem też grać zawodowo w piłkę nożną, a Hiszpania ma wspaniałe kluby piłkarskie. Postanowiłem więc wyruszyć do "ziemi obiecanej".

Najpierw pojechałem do Algierii i pracowałem na budowie, żeby móc zapłacić komuś, kto zawiezie mnie nocą na granicę, żeby wjechać do Maroka. Minęły prawie dwa lata, zanim mogłem przekroczyć "płot Melilli". Ten płot - kontrola graniczna oddzielająca Hiszpanię od Maroka - ma sześć metrów wysokości i jest wyposażony w różnego rodzaju ostrza. Po wielu nieudanych próbach udało mi się wejść do Melilli, a następnie przepłynąć przez Morze Śródziemne do Almerii.

W tym momencie poczułem ogromną ulgę, ale szybko zdałem sobie sprawę, że to jeszcze nie koniec mojej podróży. Największym problemem było znalezienie pracy w Hiszpanii. Po jakimś czasie dowiedziałem się, że w pobliskiej szklarni jest możliwość podjęcia pracy, do której nie będę musiał pokazywać dokumentów ani pozwolenia na pracę. Powiedzieli mi, żebym poczekał na rondzie niedaleko wioski, aż ktoś potrzebujący pracowników na ten dzień po mnie przyjedzie. W ten sposób zacząłem pracować w szklarniach w okolicach Almerii, gdzie uprawia się pomidory i arbuzy. Praca jest bardzo nieregularna i ciężka: nigdy nie wiem, czy następnego dnia będę pracować, czy nie. Jestem narażony na kontakt z pestycydami i wysoką temperaturę, zwłaszcza w lecie. Pracuję sześć dni w tygodniu i dostaję pięć euro za godzinę. To znacznie mniej niż zarabiają hiszpańscy pracownicy, ale nie mam odwagi narzekać, bo boję się, że zostanę zwolniony i stracę jedyną pracę, jaką mogłem dostać. Mam jeszcze do spłacenia długi z podróży, wysyłam też trochę pieniędzy do domu, aby mój najmłodszy brat mógł pójść do szkoły. Jestem z niego bardzo dumny. Moi współpracownicy w szklarni są mili, pracuję głównie z ludźmi z różnych krajów afrykańskich. Pomagamy sobie nawzajem, kiedy tylko możemy; jesteśmy jak rodzina.

Obecnie mieszkam w slumsach o nazwie Atochares, gdzie dzielę pokój z dwoma innymi chłopakami z Mali. Nie mamy tu elektryczności ani wody pitnej. Domy są zrobione z plastiku i drewna i czasami się palą, ale to było jedyne miejsce, jakie mogłem znaleźć. Kiedy chcesz wynająć prawdziwy dom, wszyscy zawsze pytają o twoje dokumenty i dochody, zwłaszcza jeśli jesteś czarnoskóry.

Nie mówię rodzinie o tutejszych trudnościach, bo nie chcę, żeby się martwili. Myślą, że mam tu dobre życie. Mam nadzieję, że pewnego dnia otrzymam pozwolenie na pobyt, dzięki któremu będę mógł odwiedzić rodzinę w Mali i wrócić do Hiszpanii, kiedy tylko będę chciał.

Arkusz ćwiczeń dla uczniów: KRS-One - Sound of da Police

Przeczytaj poniższy tekst i podkreśl te fragmenty, które uważasz za najważniejsze.

angielski

Are you really for peace and equality?
Or when my car is hooked up, you know you want to follow me
Your laws are minimal
Cause you won't even think about lookin' at the real criminal
This has got to cease
Cause we be getting hyped to the sound of da police!

Overseer, Overseer, Overseer, Overseer,
Officer, Officer, Officer, Officer!
Yeah, officer from overseer
You need a little clarity?
Check the similarity!
The overseer rode around the plantation

The officer is off patrolling all the nation
The overseer could stop you what you're doing
The officer will pull you over just when he's pursuing
The overseer had the right to get ill
And if you fought back, the overseer had the right to kill
The officer has the right to arrest
And if you fight back, they put a hole in your chest!

polskie

Czy naprawdę opowiadasz się za pokojem i równością?
Ale kiedy mój samochód pędzi szybko, wiesz, że chcesz mnie śledzić
Wasze prawa są niewystarczalne
Bo nawet nie pomyślicie o tym, by przyjrzeć się prawdziwemu przestępcy
To musi się skończyć,
Bo jesteśmy podkręceni dźwiękiem policji!

Nadzorca, Nadzorca, Nadzorca, Nadzorca, Nadzorca
Oficer, Oficer, Oficer, Oficer, Oficer!
Tak, oficer od nadzoru
Potrzebujesz trochę jasności?
Sprawdź podobieństwo!

Nadzorca jeździł po plantacji
Oficer patroluje cały kraj
Nadzorca mógł zatrzymać to, co robisz
Oficer zatrzyma cię, gdy zwyczajnie prowadzisz
Nadzorca miał prawo zachorować
A jeśli walczyłeś, miał prawo zabić
Oficer ma prawo aresztować
A jeśli walczysz, robi ci dziurę w klatce piersiowej!

Odpowiedz na dwa poniższe pytania:

9. 1. W jaki sposób w piosence poruszany jest temat dyskryminacji?

_____
_____
_____
_____
_____
_____

10.2. Co dokładnie krytykuje artysta?

_____
_____
_____
_____
_____
_____

Arkusz ćwiczeń dla uczniów: LA HAINE/Cut Killer - Nique la police/Assassin de la Police

Przeczytaj poniższy tekst i podkreśl te fragmenty, które uważasz za najważniejsze.

Angielski/Francuski

This is a dj underground exclusive
Qui font le droit? la justice pourquoi?
La justice nique sa mère
Le dernier juge que j'ai vu avait le plus de vices
Que le dealer de ma rue

1,2,3,4 Woop woop that's the sound of da police
Ah ah nique la police
Woop woop woop that's the sound of da police
Nique nique nique nique la police
Non rien de rien, nique la police
Non je ne regrette rien, nique la police
Non rien de rien, nique la police
Non je ne regrette rien, nique la police

Justice nique sa mère

Polskie

To jest wyłącznie dla DJów z podziemia
Kto tworzy prawo? Dlaczego sprawiedliwość?
Olać sprawiedliwość
Ostatni sędzia, którego widziałem, miał więcej wykroczeń
Niż sprzedawca narkotyków z mojej ulicy

1,2,3,4 Woop woop ,to jest dźwięk policji
Ah ah pieprzyć policję
Woop woop woop, to jest dźwięk policji
Pieprzyć pieprzyć pieprzyć pieprzyć policję
Nie nic, pieprzyć policję
Nie, niczego nie żałuję, jebać policję
Nie nic, pieprzyć policję
Nie, niczego nie żałuję, jebać policję
Sprawiedliwość pieprzy swoją matkę

Miejsce w Paryżu, w którym rozgrywa się akcja teledysku

Napisz krótką odpowiedź na dwa poniższe pytania:

11.1. W jaki sposób w teledysku poruszony jest temat dyskryminacji systemowej?
Wskazówka: Zastanów się, gdzie rozgrywa się akcja teledysku i/lub jaka jest rola instytucji rządowych, takich jak sąd, w traktowaniu ludzi w różny sposób.

_____
_____
_____

_____
_____
_____

12. 2. Co w tym kontekście mogą oznaczać słowa kultowej piosenki Edith Piaf "Non je ne regrette rien"?

_____
_____
_____
_____
_____
_____

Opcjonalne zadanie domowe nr 2: Lista odtwarzania na temat dyskryminacji

13. 1. Stwórz listę odtwarzania zawierającą co najmniej 3 utwory poruszające tematykę rasizmu i/lub dyskryminacji rasowej lub etnicznej.

    - Wybierz piosenki, które poruszają problem dyskryminacji dziś i/lub w przeszłości
    - Wybierz piosenki, które budzą nadzieję i pozwalają wyobrazić sobie równą przyszłość

14. 2. Przygotuj książeczkę z listą utworów (1-2 strony), która zilustruje wybrane przez Ciebie piosenki. Tworząc książeczkę, zastanów się, jaką historię i przesłanie uważasz za ważne i godne przekazania słuchaczom.

    - Opisz, dlaczego wybrałeś/wybrałaś każdą piosenkę. Napisz, dlaczego uwielbiasz (lub nienawidzisz!) daną piosenkę/teledysk.
    - Możesz wyjaśnić swoją interpretację ważnego fragmentu tekstu oraz zamieścić ważne teksty piosenek.
    - Napisz, jak Twoim zdaniem ta muzyka odnosi się do tematu dyskryminacji.
    - Możesz dodatkowo zamieścić informacje o artyście i gatunku muzycznym.
    - Możesz zawrzeć utwory w ich kontekście historycznym lub społecznym.

15. 3. Dodaj memy/zdjęcia/rysunki, które ilustrują Twoją listę odtwarzania oraz uczucia, jakie odczuwasz w związku z piosenkami i tematami. Inspiracji możesz poszukać w przykładowej książeczce poniżej.
16. 4. Nadaj swojej liście tytuł. Prześlij swoją listę utworów w dokumencie lub załaduj ją na Spotify lub YouTube, aby koledzy i koleżanki z klasy mogli jej posłuchać.

Przykładowa książeczka (© Livia Franssen)

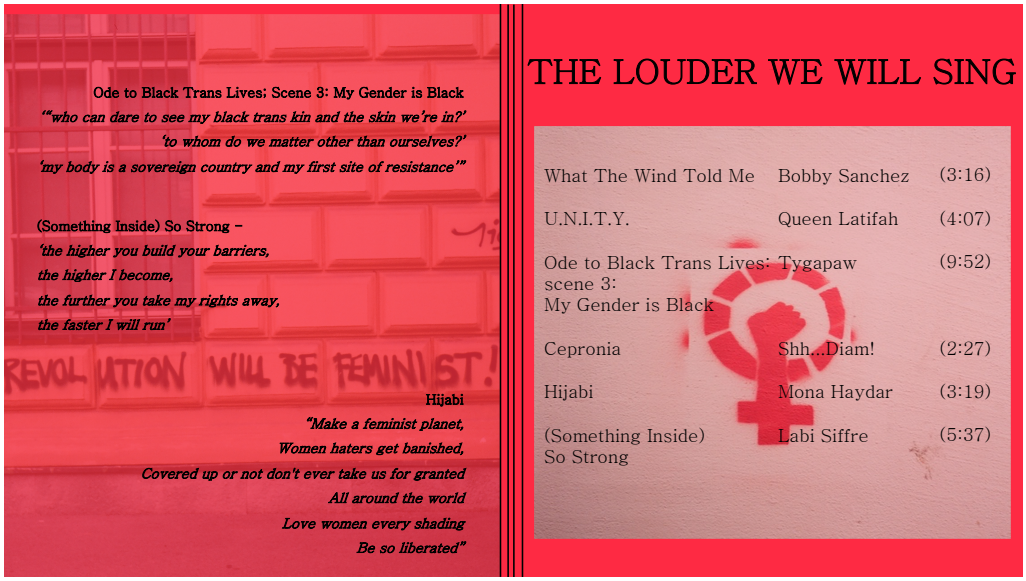

Ode to Black Trans Lives: Scene 3: My Gender is Black

'"who can dare to see my black trans kin and the skin we're in?'
'to whom do we matter other than ourselves?'
'my body is a sovereign country and my first site of resistance'"

(Something Inside) So Strong –

'the higher you build your barriers,
the higher I become,
the further you take my rights away,
the faster I will run'

Hijabi

"Make a feminist planet,
Women haters get banished,
Covered up or not don't ever take us for granted
All around the world
Love women every shading
Be so liberated"

THE LOUDER WE WILL SING

What The Wind Told Me	Bobby Sanchez	(3:16)
U.N.I.T.Y.	Queen Latifah	(4:07)
Ode to Black Trans Lives: scene 3: My Gender is Black	Tygapaw	(9:52)
Cepronia	Shh...Diam!	(2:27)
Hijabi	Mona Haydar	(3:19)
(Something Inside) So Strong	Labi Siffre	(5:37)

For the listener,

Before listening

Music is a way to express our experiences. It provides the artist with a platform to escape the oppressions and discriminations that shape their life. The kinds of discriminations that are the foundation of the songs in this playlist are not all the same. Still, they are united under the umbrella of protest and the envisioning of change. The future is ours to (re)make and music has the power to unify and inspire us to make our society inclusive and accepting.

While listening

This sonic journey starts off to Bobby Sanchez' vibrant rhymes, aiming to recover Indigenous identity, culture and language. In WHAT THE WIND TOLD ME we are told a story. A story about the cultural colonization of the Americas by the Europeans. After, we return to the 90s and listen to Queen Latifah's song U.N.I.T.Y. She sings about togetherness between Black men and women, but also brings to the attention that Black women should speak up for themselves. The next artist, Tygapaw dedicated a sonic trilogy to Black Trans people. SCENE 3: MY GENDER IS BLACK starts playing now. Tygapaw, DJ and electronic music producer from Jamaica, tells us a story about how society time and time again divides us into boxes.

He also addresses how Black Trans people experience discrimination. A hopeful guitar now announces the start of the next song CEPRONIA by the Malaysian band Shh...Diam!., consisting out of queer and trans individuals. This song reimagines their country, Malaysia, in a hopeful way. The next song HIJABI by Mona Haydar is a powerful rap in praise of Muslim women. Haydar, who has Syrian ancestors, is besides a singer also an activist for the acceptance of Muslims and their religion. In (SOMETHING INSIDE) SO STRONG from the 80s, Labi Siffre sings about hope. At a time that apartheid in South Africa is still present, he speaks to his Black brothers and sisters and tells them to stay strong. As a gay man he has experienced multiple forms of discrimination. This song grew out to be one of the most famous protest songs of all time, and is still relevant in 2021.

After listening

The artists above turn the platform that they have created with their art and music into a tool to stand up against discrimination. With the rejection of the dominant culture, they actively engage in dreaming and creating a world of what might be. By speaking up, change turns into a work in progress.

↘ Inne zasoby

Referencje

- Atrey, S. (2021). Structural Racism and Race Discrimination. *Current Legal Problems, 74*(1) 1–34.
- Bell-Fialkoff, A. (1993). A brief history of ethnic cleansing. *Foreign Affairs*, 110-121.
- Bonilla-Silva , E. (2010). Racism without racists: Color-blind racism & racial inequality in contemporary America . Lanham , MD : Rowman & Littlefield Publishers.
- Corrado, A., de Castro, C., Perrotta D. (2017). Migration and Agriculture. Mobility and change in the Mediterranean area. Routledge, 1-24.
- Corrado, A., Caruso, F., Lo Cascio, M., Nori, M., Palumbo, L., & Triandafyllidou, A. (2018). Is Italian agriculture a 'pull factor' for irregular migration–and, if so, why?. Open Society, European Policy Institute, 23-26. Pobrano 10 stycznia 2022 z: https://www.opensocietyfoundations.org/publications/italian-agriculture-pull-factor-irregular-migration-and-if-so-why
- Di Stasio, V., & Lancee, B. (2020). Understanding why employers discriminate, where and against whom: The potential of cross-national, factorial and multi-group field experiments. *Research in Social Stratification and Mobility 65*.
- Di Stasio, V., Lancee, B., Veit, S., & Yemane, R. (2021). Muslim by default or religious discrimination? Results from a cross-national field experiment on hiring discrimination. *Journal of Ethnic and Migration Studies, 47*(6), 1305–1326.
- Duguet, E., Parquet, L. Du, L'horty, Y., & Petit, P. (2015). New Evidence of Ethnic and Gender Discriminations in the French Labor Market Using Experimental Data: A Ranking Extension of Responses from Correspondence Tests. *Annals of Economics and Statistics*, 117–118, 21–39.
- De Haas, H., Castles, S., & Miller, M. J. (2019). The age of migration: International population movements in the modern world. Bloomsbury Publishing.
- Ellefsen, R., & Sandberg, S. (2021). A repertoire of everyday resistance: young Muslims' responses to anti-Muslim hostility. *Journal of Ethnic and Migration Studies, 48*(11) 1-19.
- Hofhuis, J., van der Zee, K. I., & Otten, S. (2016). Dealing with differences: the impact of perceived diversity outcomes on selection and assessment of minority candidates. *International Journal of Human Resource Management, 27*(12), 1319–1339.
- Lancee, B. (2021). Ethnic discrimination in hiring: comparing groups across contexts. Results from a cross-national field experiment. *Journal of Ethnic and Migration Studies, 47*(6), 1181–1200.
- Lee, Y., Li, J. Y. Q., & Tsai, W. H. S. (2021). The Role of Strategic Internal Communication in Workplace Discrimination: A Perspective of Racial Minority Employees. *International Journal of Strategic Communication, 15*(1), 37–59.
- Karvelis, N. (2018). Race, class, gender, and rhymes: Hip-hop as critical pedagogy. *Music Educators Journal, 105*(1), 46-50.
- Keyes, C. L. (2004). Rap music and street consciousness (Vol. 560). University of Illinois Press.
- Martinez, T. A. (1997). Popular culture as oppositional culture: Rap as resistance. *Sociological Perspectives, 40*(2), 265-286.
- Montoya, C. (2016). Institutions. In D. Lisa & M. Hawkesworth (Eds.). The Oxford Handbook of Feminist Theory, 367–384. New York: Oxford University Press.
- Pager, D., & Shepherd, H. (2008). The sociology of discrimination: Racial discrimination in employment, housing, credit, and consumer markets. *Annual Review of Sociology, 34*, 181–209.
- Palumbo, L., Corrado, A. (2020). Are agri-food workers only exploited in Southern Europe? Case studies on migrant labour in Germany, the Netherlands and Sweden. Open Society, European Policy Institute, 13-21. Pobrano 10 stycznia 2022 z: https://www.iss.nl/en/media/2020-07-are-agrifood-workers-only-exploited-southern-europe-20200715-report.
- Stovall, D. (2006). We can relate: Hip-hop culture, critical pedagogy, and the secondary classroom. *Urban Education, 41*(6), 585-602.

- Sue, D. W. (2010). Microaggressions in everyday life: Race, gender, and sexual orientation. John Wiley & Sons.

Dane

- European Network against Racism. 2017. Racism & Discrimination in Employment in Europe 2013-2017.
  Uzyskane 10 stycznia 2022, z:
  https://www.enar-eu.org/IMG/pdf/shadowreport_2016x2017_long_final_lowres.pdf.

- Agency for Fundamental Rights (FRA). Second European Union Minorities and Discrimination Survey (EU-MIDIS II): main results. Infographic on experiences of discrimination by immigrants and ethnic minorities across the EU by the European Union.
  Uzyskane 10 stycznia 2022, z:
  https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/eumidis_ii_discrimination_infographic.pdf.

Linki i materiały dodatkowe

W języku angielskim

ZESTAWY NARZĘDZI EDUKACYJNYCH

"Zestaw narzędzi antyrasistowskich - Eric Wong
http://www.fnesc.ca/publications/pdf/ARToolkitActivitySet.pdf

„Narzędzie do samokształcenia wprowadzające do antyrasistowskiej praktyki dla nauczycieli i edukatorów" - Titilayo Farukuoye
https://scotdec.org.uk/download/anti-racist-toolkit-for-teachers/

„Koncepcja rasy" - magazyn **"**W obliczu historii"
https://www.facinghistory.org/resource-library/teaching-holocaust-and-human-behavior/concept-race

PODKASTY

Kod Przełącznik
Dowiedz się więcej o tym, jak rasa wpływa na każdy aspekt naszego życia
https://open.spotify.com/episode/3ewBY1HW5WFLt2anN2TwkT?si=101bdd20a73c43d

DOKUMENT I FILM

Dumni Romowie
Dowiedz się o bogactwie i różnorodności największej mniejszości etnicznej w Europie dzięki temu 9-minutowemu filmowi krótkometrażowemu, który obala stereotypy dotyczące Romów.
https://youtu.be/qiC_gwD5FHs

W innych językach

PODKASTY

Kanackische Welle, Nazwa odcinka: Polizeigewalt & Racial Profiling in Deutschland (język: niemiecki)
Dowiedz się więcej o przemocy policyjnej i profilowaniu rasowym w Niemczech
https://open.spotify.com/episode/7zNRN6R1q7qydYPYr7G6l9?si=cdbb99b31f2e4274

Kanackische Welle, Nazwa odcinka: Kritisches Weißsein (Język: niemiecki)
Dowiedz się, czym jest biały przywilej

https://open.spotify.com/episode/5hVKts0CuHkragBBBOk6w0?si=bccbf7c8012640f7

Rice and Shine, Nazwa odcinka: Hamburg 1980: Als der rechte Terror wieder aufflammte (Archiv) (Język: niemiecki)
Poznaj historię rasistowskiej przemocy wobec dwóch młodych wietnamskich uchodźców w Hamburgu w latach 80.
https://riceandshine-podcast.de/2020/08/22/hamburg-1980/

KSIĄŻKA

Hallo Witte Mensen autorstwa Anusha Nzume (Język: niderlandzki)
Dowiedz się więcej o "białej wrażliwości" w społeczeństwie holenderskim

DOKUMENT I FILM

La Haine (Język: francuski, napisy angielskie) - słynny francuski film z 1995 roku reżyserii Mathieu Kassovitza.
Poznaj losy trzech przyjaciół z biednej dzielnicy imigrantów na przedmieściach Paryża,

2Doc: Wybór 12 filmów dokumentalnych o rasizmie i dyskryminacji (Język: holenderski, angielski)
Dowiedz się więcej o rasizmie i dyskryminacji dzięki 12 filmom dokumentalnym, które powstały w odpowiedzi na ogólnoświatowe protesty po zabójstwie George'a Floyda w USA
https://www.2doc.nl/projecten/lijstjes/2020/racisme.html

Nauczanie migracji za pomocą muzyki

Lista odtwarzania

Ta lista to zbiór piosenek, które poruszają temat dyskryminacji etnicznej i rasowej. Piosenki te można wykorzystać jako utwory energetyzujące, podczas przerw lub w celu wzbudzenia zainteresowania uczniów tematyką zajęć.

Typhoon - We Zijn Er (j. holenderski)

Typhoon to pseudonim artystyczny rapera Glenna de Randamie. Ten holenderski muzyk urodził się w Zwolle (Holandia). Jego muzyka jest wyrazem sprzeciwu wobec rasizmu i dyskryminacji oraz pokazuje, że rasizm jest częścią holenderskiej historii i współczesnego społeczeństwa. Jego rodzice, urodzeni w Surinamie, wyemigrowali do Holandii w 1975 r., kiedy Surinamczycy uzyskali niepodległość. Odtwarzając historię swojej rodziny, Typhoon dowiedział się, że jego prababka była zniewolona w czasach holenderskiego kolonializmu. W 2016 r. Typhoon wystąpił na Instagramie przeciwko profilowaniu etnicznemu, aby zwiększyć świadomość na temat nierówności, rasizmu i dyskryminacji. Został zatrzymany przez policję, gdy jechał swoim nowym samochodem. Policja przyznała, że jednym z powodów zatrzymania go było pochodzenie etniczne i kolor skóry.

- https://www.youtube.com/watch?v=7gnDXW60LX8

Charles Junior - Gutmensch (j. niemiecki)

Młody artysta Charles Junior, alias Chadi Saad, stworzył teledysk, w którym opowiada się przeciwko wszelkim formom dyskryminacji. Jego piosenka "Gutmensch" (z niemieckiego: dobry człowiek) porusza problem dyskryminacji ze względu na wiek,

pochodzenie i orientację seksualną. Piosenka powstała w reakcji na przypadek dyskryminacji ze względu na pochodzenie etniczne w nocnym życiu Norymbergi (Bawaria, Niemcy). Swoją muzyką Charles Junior wzywa ludzi do przeciwstawienia się dyskryminacji i zwalczania uprzedzeń.

- https://www.youtube.com/watch?v=9BMb_cEP8Ig&ab_channel=StadtN%C3%BCrnberg

Abd Al Malik - Młody mężczyzna na wygnaniu (j. francuski)

"Jestem niezmiernie zaszczycony. Pochodzę z trudnej dzielnicy, jestem czarnoskórym muzułmaninem, rapuję i głęboko kocham mój kraj, Francję" - powiedział francuski raper Abd Al Malik w 2008 r. podczas nominacji do nagrody. Urodził się w Paryżu w rodzinie kongijskich rodziców. Jego utwór "Le Jeune noir à l'épee" został zainspirowany obrazem Puvisa de Chavannesa wystawionym w Musée D'Orsay w 2019 r. jako część wystawy The Black Model (Le modèle noir). Marzy o przyszłości bez rasizmu. Przyszłość, w której nie chodzi już tylko o przyjęcie "innego" z "innego miejsca". Przyszłość, w której na nowo definiuje się francuską tożsamość i tworzy się przestrzeń dla mniejszości etnicznych i rasowych. Swoją muzyką chce przyczynić się do budowania pluralistycznego i równego społeczeństwa.

- https://www.youtube.com/watch?v=IPv4XZzJWAE&feature=youtu.be&ab_channel=AbdAlMalikVEVO

Riah Knight - I Will Roam (j. angielski)

Riah Knight, urodzona w 1996 r., jest brytyjską romską piosenkarką, aktorką i aktywistką. Ukształtowana przez romski ruch na rzecz praw obywatelskich, łączy muzykę z aktywizmem i walczy z rasizmem wobec europejskich Romów. W swojej piosence "I Will Roam" śpiewa: "Tied to no common land, no borders do we see". Jako że jest jest blondwłosą i mierzącą prawie 1,80 m brytyjską Romką mieszkającą w Berlinie, ludzie często zakładają, że pochodzi ze Szwecji lub innego północnoeuropejskiego kraju. „Ale ty nie wyglądasz jak Cyganka!" - to reakcja, którą często słyszy, gdy wspomina o swoim pochodzeniu. Mówienie, że ktoś nie wygląda tak, jak jego rasa lub pochodzenie etniczne ujawnia, jak głęboko zakorzenione i problematyczne są stereotypy rasowe i etniczne.

- https://www.youtube.com/watch?v=T8kZFtImHSU&ab_channel=RiahKnight-Topic